

Kvalitetsstandard for højstammede træer til byer og veje

»Kvalitetsstandard for vejtræer – højstammede træer til by- og vejformål« udspringer af behovet for mere præcise beskrivelser og for træer, der er forberedt til videreudvikling på voksestedet. Standarden forholder sig både til kravene til højstammede træer og til produktionsprocessen i planteskolen. En projektgruppe i regi af netværket PartnerLandskab har udarbejdet standarden, der frit kan bruges af alle. Den formelle indførelse mangler stadig.

Kvalitetsstandard i fire punkter

Kvalitetsstandarden beskriver træet i fire ligeværdige punkter: Størrelsesangivelser, stamme og top, krone og rødder. Første punkt er en specifikation. For hvert af de tre andre punkter er den ønskede tilstand beskrevet. De skal hver især være opfyldt for, at man har et kvalitetsmæssigt acceptabelt træ. Hver punkt kan kontrolleres særskilt. Ved partier forstås her en samling af salgbare træer.

Størrelsesangivelser

Det optimale træ har et passende forhold mellem højde og bredde. Træer, der er høje og smalle i forhold til stammestørrelse, har typisk stået tæt i produktionen. Efter udplantning kan de have svært ved at balancere kronen og vil kræve opbinding. Træer, der er lave og brede, har typisk stået på stor afstand i produktionen og kan have udviklet kraftige grene i den nederste del af kronen. Modsat må træerne ikke have stået så tæt, at de bortskygger de nederste grene i kronen eller gør dem lange og tynde. Specifikationer af højde og bredde bruges til at

kommunikere med rådgivere og kunder. De kan også bruges til at sikre ensartethed, når man sammensætter partier af træer.

Stammehøjden skal ikke opfattes som et fast mål, men er en minimumshøjde, hvortil træet er forberedt til opstamning. Dette princip gør op med den tidligere fast definerede kronebund, der har været en hæmsko for fortsat at udvikle træerne.

Stamme og top

Standarden gør op med, at stammethed kun kræves op til kronebunden, idet den faste kronebund er afskaffet. Gruppen vurderer, at kravet til stammethed, i den del af akslen som er to vækstsæsoner eller ældre, er en nyttig måde at gøre det på. Det skal ses i lyset af produktionsmetoderne og hensynet til praksis med at fjerne stokken, før træet leveres. Derfor giver det ikke mening at stille krav til den øverste ungetops rethed. Standardens grænseværdi med en maksimal afvigelse på +/- 3 cm fra centerlinien skal efterprøves, før den besluttet endeligt. Kravet om, at der ikke må være friske afskæringssår, henviser til, at beskæringer på stammen senest skal være udført om sommeren før salg i vinterperioden. Det kan skelnes ved, at der er begyndende kallusdannelse.

Krone

Standarden lægger op til, at planteskolen en gang om året foretager en korrigerende beskæring af alle kronegrene. Det skal sikre deres struktur og længde. Projektgruppen vurderer, at man på den måde kan op-

FOTO: PALLE KRISTOFFERSEN

Et lindetræ (bagest) i Bytræarboretet der er systematisk opbygningsbeskåret og opstammet fem gange i løbet af de første 10 år efter plantning. Herfra vil det være meget let at udvikle træet videre som gade- eller vejtræ.

fyldte alle kvalitetsparametre og sikre ensartethed i og mellem partier. Ud over de to-årige kronegrene findes årsskud, som standarden ikke stiller krav til.

Rødder

Antallet af omplantninger indgår ikke i standarden, da det ikke er relevant og kontrollerbart under de ændrede produktionsmetoder. I stedet angiver standarden det maksimale interval siden sidste omplantning.

Baggrund

Læs mere om baggrunden for kvalitetsstandarden i Videnblad 3.19-16.

Palle Kristoffersen og Oliver Bühler

Kvalitetsstandard for vejtræer – højstammede træer til by- og vejformål

Stammestørrelse		Roddiameter		Klumpfacon	Stammehøjde	Totalhøjde	Kronebredde
Omfang (i 1 meters højde i cm)	Diameter (i 1 meters højde i cm)	Barrodet (minimum i cm)	Klump (fast mål i cm)	Typiske	Forberedt til opstamning (højde i cm)	Vejledende (højde i cm)	Vejledende (bredde i cm)
14-16	4,5-5,1	60	45	kugle/rund	200	400	125
16-18	5,1-5,7	70	50	kugle/rund	225	425	150
18-20	5,7-6,4	80	60	kugle/rund	250	450	175
20-25	6,4-8,0	100	70	kugle/halvrund	275	500	200
25-30	8,0-9,5	120	80	halvrund/flad	300	550	225

Størrelsesangivelser

Stammestørrelse: Højstammede træer størrelsesangives efter deres stammeomkreds målt i cm 1 m over terræn målt i planteskolen.

Stammehøjde: Højstammede træer er opstammet eller kan opstammes til de i tabellen anførte højder. Under den angivne stammehøjde kan der være kronegrene forberedt til opstamning ved at have tykkelser under 1/3 stammediameter.

Totalhøjde: Højstammede træer har en vejledende minimumshøjde svarende til deres stammeomfang som anført i tabellen. Angivelserne dækker det arts- og sortsmæssige sortiment for vejtræer. Kan som vejledning suppleres for den enkelte art og sort. Højde måles til knoppen på topskuddet.

Kronebredde: Højstammede træer har en vejledende minimumskronebredde svarende til deres stammeomfang og højde som anført i tabellen. Angivelserne dækker det arts- og sortsmæssige sortiment for vejtræer. Kan som vejledning suppleres for den enkelte art og sort. Bredde måles fra knop til knop.

Størrelse inden for partier: Ved partier bestående af flere træer i samme størrelseskategori fordeler træerne sig jævnt inden for størrelsesintervallet og er ensartede i højde og kronebredde.

Stamme og top

Stammerethed: Stammen er den del af akse, som er to vækstsæsoner eller ældre. Stammen udgør sammen med toppen en gennemgående akse hele vejen op gen-

nem træet. Stammen er ret i hele sin højde. Stammen afviger maksimalt +/- 3 cm fra centerlinien målt fra bund til top. Gælder også ved basis af podede træer og ved reguleringer foretaget ved opbinding af nyt topskud.

Topskud: Topskuddet er den del af akse som er yngre end to vækstsæsoner. Der er ét tydeligt markeret topskud, der i højde og struktur afviger fra øvrige kronegrene. Beskæring for at regulere højden er foretaget på ét-årige skud.

Stammeafsmalning: Stammen har jævn afsmalning fra bund til top, der betyder en stigende stivhed ned gennem træet. Træet kan stå selv uden støtte af stammen.

Opstamninger: Opstamning er foretaget så der ikke er friske afskæringssår på stammen ved levering.

Krone

Kronegrene: Kronen udgøres af kronegrene som er to vækstsæsoner eller ældre og som årligt er reguleret på længde og i struktur. Kronegrene er uden flerårige forgreninger tættere end 0,5 m på stammen. Korrigerende beskæring er foretaget på 1-2 års grene.

Længde: Kronegrenes længde er bestemt af deres placering på stammen. Kronegrenes længde aftager op ad stammen.

Tykkelse: Kronegrenes tykkelse målt uden for grenkraven er under halvdelen af stammens diameter målt under sidegrenen. Kronegrenes tykkelse aftager op ad stammen.

Antal kronegrene: Antallet af kronegrene

per meter stamme er afpasset efter art og klon og hensynet til fremtidig opstamning og kroneudvikling. Typisk grenantal er fra 6 til 9 grene per meter stamme. Inden for partier må antallet af kronegrene maksimalt variere 50 %.

Fordeling op ad stammen: Kronegrene er jævnt fordelt op ad stammen. Maksimalt to kronegrene i samme højde.

Fordeling rundt om stammen: Kronegrene er jævnt fordelt rundt om stammen. Der er maksimalt 90° uden kronegrene.

Rødder

Størrelse: Røddernes størrelse overholder de mål, der er anført i tabellen.

Rodens struktur: Den alsidige rod har mindst tre kraftige hovedrødder med højst 150° mellem disse.

Barrodstræer: Roden er optimeret til plantning ved at have en rig forgrening og mange finrødder. Visse arter leveres ikke barrodde i alle størrelser.

Klumper: Stammen er centreret i klumpen. Klumper er faste opgravede jordklumper emballeret i omsætteligt net af naturjute og trådnet af ubehandlet jern. Klumpform bestemmes af træstørrelse og klumpstørrelse. Særlige ønsker til størrelse og form skal specificeres og aftales.

Omplantning: Omplantning er foretaget 2-5 vækstsæsoner før levering. Tidsintervallet er tilpasset de enkelte arter og sorter. Korteste interval for kraftigt voksende arter og sorter.